

„Hol az a táj szab az életnek teret,
Mit az Isten csak jókedvében teremt”

Válogatás az első tizenhárom MÉTA-túrafüzetből
2003 – 2009

A KÖTETET SZERKESZTETTE:
Molnár Csaba – Molnár Zsolt – Varga Anna



MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete
Vácrátót

2010

A hagyományos gazdálkodás ritmusa

KERTÉSZ ISTVÁN

Forrás:

- Rémiás Tibor (1999): Kertész István naplója
– Többoldalú kapcsolatok egy Bódva völgyi parasztgazda életében (1873–1895).
– In: Bodnár M. és Rémiás T. (szerk.): *Tanulmányok a Bódva völgye múltjából*.
– Putnok, pp: 721–763.
Hudák Katalin ajánlásával

Bár csak részben érintik témánkat a következő sorok, okulásképpen mégis fontosnak tartottuk megidézni ezt a XIX. századi gazdát, aki a természet ritmusának megfelelően szervezte feladatait, s amitől mára mi már olyan messzire kerültünk.

A földdarabok művelése, a ház körüli teendők ellátása szisztematikus munkavégzést követelt a parasztembertől egész évben, amiről a martonyi Kertész István naplójában a következőket olvashatjuk:

Január: favágás, tűzifa begyűjtése, trágyahordás, disznóölés, szőlőkarók készítése, kötéلكészítés, szerszámok javítása és újak készítése, zab, lóhere, esetleg búza, árpa cséplése, cséplés kepére, cser hántása, fonás, ruhaszállítás a mosótóra, „farigcsálás”.

Február: cséplés kepére, favágás, tűzifa begyűjtése, trágyahordás, disznóölés (a rokonságban is), ásózás, szőlőkarók készítése, fonás (besegítés a feleségének pl. matringolás), szerszámok javítása és újak készítése, cser hántása, borfejtés, ruhaszállítás a mosótóra, kőszállítás a falu útjaira (falu dolgában), „kőhányás a Bikkesbe’ a szilvásba”, farigcsálás.

Március: tavaszi szántás, tavaszi vetések (búza, árpa), szőlő nyitása, metszése, gyümölcsfák metszése, hiányzó szőlőkarók készítése, gyümölcsfák oltása, trágyázás, favágás, ásózás, szövés (besegítés a feleségnek), cser hántása, kerti növények vetése (mák, zöldség, saláta), bérfavágás, ruhaszállítás a mosótóra, farigcsálás.

Április: szántás, vetés (árpa, bükköny), takarmányrépa vetése, a kukorica és a krumpli ültetése kapa után, trágyázás, szőlőkarók cseréje (karózás), szőlő metszése, homlítás, napraforgó, lóhere vetése, bab ültetése, kendermag vetése, meszelés, gyümölcsfák metszése, vászonfehérítés, ruhaszállítás a mosótóra, farigcsálás.

Május: elhúzódo szántás és vetés, favágás, homlítás, krumpli, kukorica és szőlő kapálása, trágyázás, bab ültetés, gordonnyozás „az tenkejben a tavaszi búzában”, kendermag vetése, cser hántása, karózás, szőlő kötése, ruhaszállítás a mosótóra, farigcsálás.

Június: szénakaszálás, forgatás, takarás, hordás, ugarolás, lóhere kaszálás, szőlő kötés és kapálás, kaszolás, trágyázás, krumpli és kukorica kapálás, töltögetés, karózás, ruhaszállítás a mosótóra, farigcsálás.

Július: őszi aratás (árpa, zab, búza, lóhere kaszálása), cséplés, kévekötelek készítése, kukorica és krumpli töltögetése, trágyázás, szőlő kötés és kapálás, tetejelés, ruhaszállítás a mosótóra, farigcsálás.

Augusztus: virágos kender nyövése, áztatása, kévekötelek készítése, aratás (árpa, búza, gabona, tenkej, zab, bükköny kaszálása, felkötése, beszállítás), cséplés, lóhere kaszálása, sarnyú kaszálás, bab cséplés, szőlő kapálás -(3x), krumpli ásása, ruhaszállítás a mosótóra, farigcsálás.

Szeptember: magvas kender nyövése, kendermag kiverése, kender áztatás, őszi szántás, vetés, cséplés, sarnyú kaszálás, kukoricatörés, góré kivágása, krumpli ásása, malac kihajtása makkra, szőlő kapálás (3x), trágyázás, dió verése, körtvéj, szilva, alma szedése, répa ásása, lekvárfőzés, ruhaszállítás a mosótóra, farigcsálás.

Október: cséplés, gabona „ódalazása”, rostálni garmadáját, őszi szántás, vetés, krumpli ásása, sarnyú kaszálás, kender tilolás, hordók fenekelés, abroncsozás („az erdön voltam abroncsér”), trágyá-

zás, szüret, szőlő taposás, a törköj sajtolása, tűzifa begyűjtése, magvas kender törése (pl. a Sebő Láncki Malomban – 1888.), kökény, csipke, som begyűjtése, makk szedése, répahúzás, káposzta savanyítás, szilva verése, pálinkafőzés, kályhakotrás, kéményseprés, ruhaszállítás a mosótóra, farigcsálás.

November: cséplés, szőlő fedése, őszi szántás, vetés, disznóölés, káposztataposás, házhely takarítása, gazégetés, pálinkafőzés (törköly), tűzifabegyűjtése, ruhaszállítás a mosótóra, farigcsálás

December: disznóölés, favágás, tűzifa begyűjtése, trágyázás, cséplés, borfejtés, pálinkafőzés, ruhaszállítás a mosótóra, farigcsálás.